

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

SAMTIDEN

VECKOSKRIFT

FÖR

POLITIK OCH LITTERATUR

UTGIFVEN AF

C. F. BERGSTEDT.

N° 26.

Lördagen den 27 Juni

1874.

Den politiska qvinnoemancipationen i England.

Ingen af våra läsare lär misstänka oss att vi upptaga detta ämne i ändamål att börja en agitation för qvinnas tillträde till den svenska riksdagen: de svenska qvinnorna hafva större medborgerliga rättigheter än de hittills lärt sig begagna. Men saken har en annan sida, som intresserar oss mer, nemligen att se hvad som föregår i England, detta land hvilket våra skarpsinniga politiker påstå hafva afsagt sig sin rang bland stormakterna, derfore att det icke vidare förer krig, gör eröfringar, skrifver utmanande noter och håller fastlandets regeringar i ständigt oro. Man har derfore börjat hos oss eftersjunga de franska visorna, att det engelska folket är ett sjelfviskt, trånghufvadt och fegt krämarpack, ett slags kineser i Europa. Den som ser litet längre än de franska tidningsspalterna samt hvad derur kopieras vet ganska väl, huru liten grund det fins för ett sådant omdöme, men det är icke utan nytta att tid efter annan visa hvad det engelska samhället är, och hvad det ännu har att betyda såsom en stormakt i vår verldsdel. Det är från England som fastlandsfolken hafva att lära den stora konsten att göra fredliga revolutioner, omforma lagen i den mon det behöfves för samhällets utveckling, men lyda lagen så länge den finnes, och vörda ordningen såsom ett verk af högre makter.

Är det sant att England med hvar dag förlorar sitt anseende i Europa? Vi tro det

icke. Men arten af dess inflytande har blifvit förändrad, i det att makten nu mera ligger hos medelklassen, det fredliga arbetets män. Det är möjligt att den gamla aristokratien hade större politiska vuer än dessa köpmän, fabrikanter och landtbrukare, som framför allt begära trygghet i besittningen af en genom strängt arbete förvärfvad egendom, och för sina enskilda personer det största mått af frihet som är förenligt med den allmänna ordningen. Men detta folk är nu, liffigare än någonsin förut, sysselsatt med att i frisinnad riktning ombilda sina institutioner, och hos en nation som så handlar är det icke befogadt att tala om ålderdomssvagheter: det britiska folket har kanske aldrig haft större lifskraft än nu.

De politiska och sociala frågor som för närvarande äro under debatt i England äro inga andra än de som sysselsätta hela det moderna Europa. De kunna sammanfattas i en enda, striden mellan den nya verlden, som är grundad på menniskorätt, frihet och individernas likhet inför lagen, och den gamla verlden, som hvilat på grundsatsen Med Guds nåde, kastprivilegier och klassvälde. Alla de stora reformer som under loppet af detta århundrade blifvit genomdrifna i England, det civila äktenskapet, frihandeln, afskaffandet af de militära tjänsteköpen och de religiösa ederna för tillträde till parlamentet eller universiteten, utsträckningen af den politiska rösträtten, o. s. v., äfven som de re-

Neusci Bibliotek

former hvilka för ögonblicket förberedas, såsom kyrkans skiljande ifrån staten, skolväsendets lösgörande från de religiösa bekännelserna, den politiska rösträttens ännu vidsträcktare tillämpning samt rättigheten att fritt besitta och sälja fast egendom, med mera, äro endast yttringar af samma arbete som föregår öfver allt, det teologiska och aristokratiska medeltidssamhällets förvandling i det moderna, världsliga och demokratiska samhället. Men engelsmännen älska icke omstörtningar, hvilka ett parti våldsamt genomdrifver på ett annat partis bekostnad; de veta allt för väl att frukterna af sådana revolutioner hafva föga varaktighet. Följden deraf är att reformarbetet går långsamt men säkert: innan en fråga hinner till parlamentet, måste hon vara genomarbetad i den allmänna öfvertygelsen, och så att säga accepterad af folket sjelft för att kunna accepteras af dess ombud. Annu en annan skilnad förtjenar anmärkas mellan det franska och det engelska samhället. Öster om kanalen är det företrädesvis det nya, bländande och öfverraskande som hänför det allmänna tänkesättet; vester om kanalen har man misstro mot nya teorier och söker för det praktiskt nya som man sträfvar att införa stöd i traditionen. Man vill, i full öfverensstämmelse med det gamla berömda ordstäfvet, icke att Englands lagar skola förändras, men man söker samvetsgrant att gifva ny häfd åt gamla lagar, när de äro fördelaktiga för friheten. Denna aktning på samma gång för folkviljan och för de historiska prejudikaten utgör den förnämsta källan till Englands sedliga styrka: den lyfter fosterlandskärleken utöfver klassväsendets skiljeväggar och gifver ett drag af ojemförlig storhet åt det politiska arbetet; en reform kan fördröjas men aldrig afvisas: segt och ihärdigt arbetar den sig fram, och hindren kringgås när de icke kunna undanrödjas. Här är intet afbrott i samhällets lif, ingen lag afskaffas genom ett formligt beslut, och rätten lever snarare i vanor och seder än i den skrifna bokstafven: lagen pånyttfödes således oupphörligt, men han dör aldrig.

Under detta allmänna sträfvande till individens större frihet, i trots af de skrankor som resterna af den gamla feodalstaten ännu ständigt ställa i vägen mot det samma, var det klart att förhållandet mellan könen icke kunde lemnas obemärkt. England är det land der de legala orättvisorna i afseende på

äktenskapet äro större än någonstades, men der seden och tänkesättet gifvit större utrymme åt den qvinliga sjelfständigheten än på något annat ställe. Sannolikt ligger häri en af orsakerna till den ifver hvarmed man upptagit frågan om qvinnornas rättsliga ställning till samhället, och det nit hvarmed man genomforskat historien, för att finna prejudikat till en sjelfständigare ställning åt *en del* qvinnor. Ty här är icke fråga om allmänna grundsatser: öppnas en ny rätt till en början blott för en enda, kan man vara säker att först några, sedan många, och slutligen flertalet skola följa efter.

I England är seden mäktigare än lagen: den senare ställer qvinnan, särdeles den gifta, i ett beroende af mannen som påminner om medeltidens barbari, medan den förra tillstuderar henne en frihet som på det naturligaste sätt stöter de moderna franska anständighetsbegreppen för hufvudet. Det ligger således ingen orimlighet i det resonnement som är den innersta tanken hos de engelska samhällsförbättrarne, att när det gäller en revision af de stadgar som bestämma qvinnans vilkor, måste just den hvars väl och ve saken rör hafva en röst i afgörandet, ty hvar och en dömmar bäst för sig sjelf, och man kan icke lagstifta för fulla hälften af människoslägtet utan att rådfråga denna hälft och gifva den tillfälle att låta höra hvad den tänker.

Men det enda sättet att lagligt rådfråga qvinnorna är att åt dem inrymma politisk rösträtt. Det vore efter engelska begrepp en orimlighet att på en gång och oförberedt öppna dörren för en hel massa af nya väljare, men det blir en annan sak om det kan bevisas att qvinnor, om än så få, af ålder egt denna rätt: då är ju reformen endast en återgång till något riktigt, som under tidernas lopp fallit ur häfd och endast behöfver återställas. Lyckligtvis för de engelska qvinnorna har detta historiska bevis blifvit framlagdt.

Såsom man vet är den politiska rösträtten i England icke personens utan egendomens rätt. Alla de offentliga friheterna hvila på det antagandet att de som betala skatt till staten hafva rätt att se till huru denna skatt upptages och användes: då nu skatter betalas af qvinnor, gäller det att tillse, huru vida lagen gör något undantag för dem, ensamt på grund af deras kön. Är icke detta förhållandet, så kan det icke förnekas dem att

deltaga i valen till underhuset. Det är också endast på denna grund, och ensamt för de kvinnor hvilka sjelfva förvalta sin förmögenhet, den normandiska lagens *feme sole*, enkor och myndiga ogifta kvinnor, som yrkande om rätt att deltaga i parlamentsvalen blifvit framställt. Men denna klass är i England mycket talrikare än i något annat land, dels i följd af utvandringen, dels derigenom att England har så många kolonier i andra verdensdelar, der männen mottaga civila och militära befattningar. Man har följaktligen beräknat att den dag då de myndiga engelska kvinnorna erhöle politisk rösträtt skulle hela antalet valmän ökas med en sjundedel.

Den saliska lagen, hvilken utestänger kvinnor från rätten att taga arf efter sina fäder, på den grund att de äro ur stånd att försvara det, har såsom bekant aldrig existerat i England; frånurminnes tider hafva döttrar tagit arf der det icke funnits manliga afkomlingar, och i detta fall varit i åtnjutande af samma rättigheter som de senare. Redan före den normandiska eröfringen och allt framgent har det i England funnits kvinnliga länsinnehafvare, hvilka såsom sådana dels omedelbart, dels genom ombud, deltagit i landets styrelse. På Alfred den Stores tid hade till och med gifta kvinnor på grund af sin personliga egendom säte och stämma i Vitenagemot, den saxiska nationalförsamlingen, näsom i provinsförsamlingar och kyrkoråd, och de voro genom särskilda lagar till sina personer skyddade under dessa våldets dagar, då de i följd af sin fysiska svaghet voro utsatta för fara. En abbedissa har till och med vid ett tillfälle fört ordet i ett kyrkomöte. Under Henrik III kallades fyra abbedissor till parlamentet, och under Edvard III läto flere adliga damer der representera sig genom fullmäktige. På grund af Henrik VIII:s uppdrag höll Lady Anna Barclay i Gloucester offentlig domstol, och en gammal historieskrifvare berättar, huru hon inträdde och satte sig på bänken i domsalen, förde ordet i juryn, hörde vittnen och afkunnade utslagen. Ännu så sent som 1640 utöfvade en adelsdam politiska rättigheter, men man kan se att saken då började falla i vanhäfd, emedan sheriffen vid tillfället anmärkte att det är skamligt för en man att låta välja sig af kvinnor.

Under det följande seklet erkände domarena ännu rättigheten, men det var nästan ingen som fordrade dess tillämpning. I Georg

II:s tolfte regeringsår, 1739, då sir William Lee satt såsom främsta domare i *Kings Bench* och sir Francis Page såsom den andra, uppstod den frågan om en *feme sole* kunde rösta till sockenfullmäktige och kyrkoråd, samt om hon sjelf kunde utöfva dessa uppdrag. Sir William Lee förklarade att rättigheten var oemotsäglich, och att ensamma kvinnor till och med röstat vid parlamentvalen, men att om de vore gifta, borde mannen rösta för dem. Sir Francis Page gaf i ett liknande fall enahanda utslag.

Det fins ännu ett annat lefvande vitnesbörd, som kraftigare än alla andra talar för denna tolkning af feodalrätten, nemligen konungadömet, som från den samma leder sitt upphöf. I England äro kvinnorna berättigade till tronen, och alla de bestämmelser som reglera tronföljden äro lika tillämpliga på det ena könet som på det andra. I England uppfyller den regerande drottningen alla en konungs åligganden, med samma rättigheter och skyldigheter som han; ännu mer: hon är i England den enda gifta kvinna som äfven under äktenskapet bibehåller den ensamma kvinnans rättigheter. Hon kan liksom före giftermålet köpa, sälja, mottaga arf och gåfvor, göra testamente och ingå alla slags lagliga aftal.

Rätten är således obestriddig, ehuru utöfningen gått förlorad derigenom att kvinnorna icke brytt sig om att häfda den, men denna uraktlåtenhet gör ingen ändring i sjelfva lagen, och då kvinnorna i våra dagar åter yrka på dess tillämning, begära de ingen ny rättighet utan endast återställandet af en gammal. I denna förm har också saken utan undantag varit behandlad af den förening för kvinnornas rösträtt som stiftades för några år sedan, och som allt emellanåt håller offentliga möten. Ett sådant egde rum i Ramsgate i augusti förlidet år, då sällskapets sekreterare miss Mary Dowling, ett högst begåfvadt fruntimmer, som till stor skada för emancipationssaken afled i början af detta år, till den förnämsta tidningen på stället insände en förklaring, ur hvilken vi anföra följande karakteristiska yttrande:

»Vi påstå icke, såsom några personer oriktigt föreställa sig, att hvarje kvinna måste hafva rösträtt. Men då fastighet, ränta och skatt äro grunden för de politiska rättigheterna i England, säga vi att det är ganska orättvist att derifrån utstänga de kvinnor som äro egarinnor af fast egendom, eller ränte-

tagerskor, och betala skatt. Vi fordra för ingen del rösträtt för unga flickor och hustrur, som hafva husliga pligter att uppfylla, utan endast för de kvinnor hvilkas borgerliga ställning är jemförlig med mennens. Vi yrka att de ogifta kvinnor och enkor som taga sin andel i beskattningen också må åtnjuta de rättigheter hvilka med den samma äro förenade då den skattbetalande tillhör det manliga könet. Den fråga som här föreligger är således icke en abstrakt fråga om kvinnans rätt, hvarom medlemmarna i vår förening kunna hysa olika tankar, utan det gäller att erfara, huru vida någon medlem af samhället kan på grund af sitt kön uteslutas från åtnjutandet af medborgerliga rättigheter. Jag tillägger, att vi i detta afseende hafva landets högsta lagliga myndighet på vår sida, i det att nu varande generaladvokaten, sir John Coleridge, inför sittande parlament (i underhuset den 1 maj 1872) erkänt att det är svårt för en engelsman att förneka en sådan rättighet.»

Vi kunna ej vägra vårt erkännande åt den klokhet, fasthet och moderation med hvilken den engelska kvinnoföreningen gör sina anspråk gällande, i det att den helt och hållet inskränker sig inom den bestående lagens gränser. Vi skola nu se huru saken blifvit behandlad i parlamentet.

Första gången som frågan om kvinnornas politiska rösträtt förekom i engelska underhuset var den 3 augusti 1832. Mr Hunt, förste amiralitetslord i det nu varande kabinettet, uppsteg och sade att han hade en petition att inlemna, som må hända skulle väcka något löje bland de hedervärde gentlemanen, men som icke syntes honom alldeles oförtjent af uppmärksamhet. Petitionären var en förnäm dam, Mary Smith af Stanmore i grefskapet York: hon var i besittning af en stor förmögenhet, erlade betydliga skatter och yrkade på grund af den engelska konstitutionen att få deltaga i valet af dem som representera förmögenheten. Då kvinnorna, säger hon, äro underkastade alla lagens straff, dödsstraffet icke undantaget, synes det henne rättvist att de icke stå främmande för lagstiftningen, och likväl äro de icke allenast derifrån uteslutna, utan när de inställas för en domstol, finna de bland domare och jurymän icke en enda af sitt kön. Petitionären ser intet skäl att neka kvinnorna borgerliga rättigheter, framför allt i England, hvarest samhällets högsta funktion, konungavärdighe-

ten, kan utöfvas af en kvinna, och hon slutar med det yrkande, att alla ogifta kvinnor eller enkor som i öfrigt innehafva lagliga kvalifikationer skola ega rätt att deltaga i parlamentsvalen. Mr Hunt misstog sig icke i sin förmodan: petitionen afslogs utan öfverläggning, och icke så få af de hedervärde gentlemanen drogo på munnen, men det allmänna tänkesättet var ännu oförberedt, och det enstaka företaget betraktades blott såsom ett infall af en excentisk person.

Endast tretton år derefter upptogs frågan å nyo, men denna gång med en viss glans, ty två af Englands mest populära män stodo bakom den, Richard Cobden och John Stuart Mill. Vid ett *meeting* i Convent Garden den 15 januari 1845 uttalade sig Cobden med mycken styrka för kvinnornas rösträtt, och följande året uppträdde John Stuart Mill med sitt bekanta arbete *On representative Government*, hvori han förfäktade samma åsigt. Från den tiden kan man säga att frågan står på dagordningen, men ännu voro framstegen långsamma. År 1858 hade arbetarne i Newcastle ingått en förening för den allmänna valrätten och vände sig till några upplysta och framstående damer med anhållan om deras intresse för saken. Dessa föreslogo då att frågan om kvinnornas rösträtt skulle ingå såsom en punkt i arbetarnes petition, men de senare, som fruktade att derigenom skada sin egen sak, afböjde framställningen, och underhandlingarna förföllo. Vid parlamentsvalen 1865 kom saken å nyo inför allmänheten, och denna gång med förökad styrka. Valmännen i Westminster hade inbjudit John Stuart Mill att uppträda som kandidat; i det svar han afgaf på denna inbjudning uttalade han sin öfvertygelse, att kvinnorna hade rätt att representeras i parlamentet på samma fot som männen, samt att han ämnade handla efter denna grundsats. Det var första gången som kvinnofrågan blifvit bragt inför de engelska valmännen, och då Mill's kandidatur segrade, hade rörelsen derigenom vunnit betydlig styrka, så att redan följande året, 1866, kunde Mill i underhuset framlägga en petition af 1500 kvinnor som fordrade politisk rösträtt. Under denna session uppsteg Englands nu varande premierminister Disraeli och yttrade följande märkliga ord:

»I ett land som styres af en kvinna, och der kvinnor hafva rätt att i egen person såsom *peeresses* utgöra en del af staten, då de vidare äro berättigade icke allenast att ega

jord utan äfven vara borgfruar, *ladies of the Manor*, presidera i domstolar samt väljas till medlemmar af kyrkorådet och fattig-nämnden, ser jag intet skäl hvarföre man skulle vägra dem politisk rösträtt.»

Följande året inlemnade Mill en ny petition med 12,247 underskrifter, manliga och qvinliga, samt föreslog derjemte en *bill* eller lagförslag till fördel för reformen. Han yttrade vid detta tillfälle att den utsträckning i valrätten som han förordade icke var en kast- eller partifråga, att den icke kunde väcka den ringaste oro hos de ifrigaste förfäktare af eganderätten, hvilka bland qvinnorna hade sina mest nitiska anhängare, ej heller förorsaka den ringaste rubbning i jernvigten mellan stamakterna. Rättvisan, sade han, fordrar icke att alla skola få politiska rättigheter, men väl att ingen godtyckligt beröfvas den han eger. Han stödde sig sålunda på sjelfva konstitutionen och den deri innehållna grundsatsen att taxeringen utgör basen för representationsrätten, samt att qvinnornas uteslutande var ett våldförande af denna grundsats. Han undersökte derefter de invändningar som kunde framkastas mot förslaget och frågade slutligen, om någon kunde påstå att qvinnor som förvalta sin personliga egendom, ega och bruka jord, leda affärsföretag och uppfostringsanstalter, äro familjeförhufvud och betala ansenliga skatter, äro oförmögna till en förrättning hvilken alla män utan åtskilnad anses kunna utöfva. Denna *bill* lyckades erhålla 82 röster, hufvudsakligen radikala, men äfven några konservative röstade med Disraeli för den samma på grund af den konstitutionella traditionen. Man såg således vid detta tillfälle cheferna för de två skarpast skilda politiska partierna förena sig i yrkandet på en reform hvilken en knapp mansålder förut af samma lagstiftande församling blifvit betraktad som en orimlighet.

Samma år inträffade en händelse som gaf anledning till ett nytt försök, ehuru under en annan form. Den skrifna engelska lagen begagnar, för att beteckna någon som eger vissa rättigheter eller har vissa åligganden, ordet *person*. Men nu hände det att förre hertigen af Buckingham hade låtit lagföra några tjufskyttar, hvilka till hämd angåfvo hertiginnan för fasanjagt på oloflig tid, och domaren förklarade att ordet »person» icke var tillämpligt på qvinnor. Af denna förklaring kunde emellertid dragas den farliga slutsatsen att qvinnor icke voro skyldiga

att betala utskylder, och för att förebygga vådan af en sådan misstolkning ingaf lord Romilly till underhuset en *bill*, som antogs utan diskussion, att lagtermen »person» skulle vara lika tillämplig på båda könen, så vida icke lagstiftaren uttryckligen förklarar motsatsen. I 1867 års reformbill användes efter gammalt bruk ordet *person* för att utmärka de valberättigade, och af detta förbiseende begagnade sig nu anhängarne af qvinnornas rösträtt.

I England upprättas vallistorna af de lokala myndigheterna men revideras af en kronans embetsman, som har rätt att utstryka de namn hvilka han anser uppförda emot lagens stadgande. Mot hans åtgärd kan dock värdjas till domstolen. När nu valmanslistorna 1868 upprättades, året efter reformens genomförande, voro en mängd qvinliga namn deri upptagna. Myndigheterna hade förfarit olika, så väl de lokala som kronans; i somliga valkretsar der qvinnor blifvit uppförda finga de rösta och gjorde det, utan att valens giltighet blef bestridd; i en valkrets, Ashford i grefskapet Kent, voterade tjugo, i Finsbury-distriktet af London fem, i Worcester en o. s. v. På andra ställen utströkos de qvinliga namnen af kronans advokat, såsom ensamt i Manchester fem tusen. De uteslutna värdjade, men domstolen ogillade deras besvär, på en grund som är helt och hållet engelsk. Meningen med 1832 och 1867 års parlamentsreformer hade varit att utsträcka valrätten från den fasta egendomens besittning till löseegendomens, men i England höra domare och advokater i allmänhet till det konservativa partiet, som ogillar denna grundsats och naturligtvis ogera ser dess tillämpning. Om nu besvären varit afgifna hufvudsakligen i jordegande qvinnors namn, skulle domstolen sannolikt hafva godkänt dem, men olyckligtvis för saken var den först föredragna petitionen undertecknad af en räntetagarinna, och man ville statuera ett exempel. Domstolen förklarade att ordet »person» här icke gälde annat än män, och detta beslut, som utsträcktes till alla de öfriga besvären, blef ett prejudikat, hvarigenom qvinnornas valrätt för första gången lagligen upphäfdes.

Denna motgång eggade emellertid reformifarnes bemödanden, och massor af petitioner ingåfvos till parlamentet med växande antal underskrifter, 1868 redan 49,780, föl-

jande året 56,475, det nästa 134,561, så 186,976 och slutligen 355,806.

År 1869 blef John Stuart Mill icke återvald, men Jacob Bright, broder till ministern John Bright, upptog i underhuset kvinnofrågan och utverkade, i afvaktan på utgången af den stora saken, några viktiga medgifvanden i afseende på kvinnornas ställning till det offentliga lifvet, såsom rätt för dem att deltaga i val af kommunala förtroendemän, ledamöter i sundhets- och fattignämnderna, m. m. samt följande året, då den nya lagen för folkundervisningen diskuterades, rösträtt och valbarhet till skolråden, *the school boards*, hvilka såsom bekant hafva en ganska vidsträckt befogenhet att inrätta nya skolor och ålägga taxering. Till dessa komitéer kunna äfven gifta kvinnor väljas, utan allt afseende derpå om de förvalta egen förmögenhet och derföre äro skattskyldiga. Vid de båda val som egt rum till *school boards* hafva rätt många kvinnor blifvit utvalda, i synnerhet i Skotland.

Samma år ingaf Bright en ny bill om kvinnornas politiska rösträtt, som med en knapp pluralitet, då huset icke var fulltaligt, hänvistes till komitébehandling men vid återkomsten på Gladstone's yrkande förkastades vid en opåräknad omröstning, som egde rum efter midnatt, då samtliga de 58 som första gången röstat för billen voro frånvarande. Intet vidare kunde under det lagstiftningsåret företagas, men på ett stort *meeting* i London veckan derefter beslöts med stor hänförelse att vapnen icke skulle nedläggas förr än man vunnit seger. I sjelfva verket upptogs frågan följande året inför parlamentet, och vann denna gång för sig 151 röster. Gladstone, som då stod i spetsen för regeringen, gillade för sin del grundsatsen, men han ansåg frågan för tidigt väckt, i anseende till de våldsamma scener som ofta ega rum vid de öppna parlamentsvalen, der kvinnors närvaro icke vore lämplig; helt annan skulle ställningen blifva när den slutna omröstningen infördes (denna har också sedermera kommit till stånd). Mr Gladstone insvepte såsom vanligt sin verkliga mening i en mängd dunkla ord, men på det hela gaf han ett varmt understöd åt kvinnans politiska berättigande, och sade öppet att det närvarande tillståndet var en orättvisa, som måste afhjelpas.

Både 1872 och 1873 återkom billen inför parlamentet och hade det sistnämnda året vunnit fyra röster (155). Framsteget

är icke stort, men man måste ihogkomma att personerna voro de samma. Billen försvarades af Jacob Bright, Eastvick och Fawcett. Den sistnämnde yttrade bland annat: »Man diskuterar den frågan, om kvinnorna hafva större eller mindre förmåga än männen att deltaga i en representativ styrelse; jag svarar härför att vi alls ingen ting veta om den saken, och att vi ingen ting kunna veta, innan någon erfarenhet blifvit förvärfvad. Men jag säger att det strider mot detta regeringssätts grunder och mot rättvisan att lägga lagar på vissa medlemmar af samhället, utan att på samma gång gifva dem rätt att bestämma öfver dessa lagar. Många af mina vänner säga mig att de icke skola votera för billen, emedan de tro att kvinnornas mellankomst skall öka styrkan hos det konservativa och det högkyrkliga partiet. Jag bestrider dem rätt att ställa frågan på detta vis; om kvinnorna äro vänligt stämde mot kyrkan, hafva de rätt dertill, och vi måste göra afseende på deras åsikter, antingen vi dela dem eller icke.

Äfven Jacob Bright uppträdde vid detta tillfälle. Vi skola anföras en del af hans yttrande; för att göra det bättre begripligt anmärka vi på förhand, att *Royal Society of Agriculture*, det stora engelska landtbrukssällskapet, hittills nekat att bland sina ledamöter upptaga jordegande kvinnor, ehuru de sjelfva bruka sin egendom, och många fördelar i afseende på kulturen och afyttringen af jordens alster härflytta från detta ledamotskap, samt att de stora egendomssegarne, då de antaga arrendatorer, räkna bland sina förmöner det inflytande de utöfva på dessa arrendatorers röster till underhuset, men då kvinnorna icke sjelfva ega några röster, befinna de sig äfven i afseende på arrendet af jord i en sämre ställning. Bright yttrade:

»Man har gifvit kvinnorna rösträtt till municipalråden och *school boards*, derföre att man sagt att de äro lika intresserade som männen i fråga om uppfostran och den lokala förvaltningen. Men gäller icke samma skäl i afseende på landets allmänna representation, och fins det en enda af våra lagar som icke på ett direkt eller indirekt sätt rör dem? Man vill att vi skola utsträcka valrätten på landet till en så talrik och så ouppfostrad klass som jordarbetarnes; om vi gå in derpå, huru skola vi då kunna neka rösträtt åt kvinnorna? Men nu fins det i England och Wales icke mindre än 22,700 kvinnor som i

eget namn utarrendera eller bruka jord, och då de sålunda arbeta för samhällets bästa, äro de icke blott underkastade de olägenheter som äro oskiljaktiga från deras kön, utan de äro dertill lika orättvist som ohöfligt beröfvade vissa fördelar hvilka deras manliga medtäflare åtnjuta. Skola vi ytterligare öka denna orättmätiga brist på likställighet genom att beröfva den ena klassen den rösträtt som vi gifva åt den andra? Se huru den ena orättvisan följer af den andra. År 1868 anställdes i Bridgewater en lång och kostsam undersökning om valrätten, och en kommunal-skatt uttaxerades för att betäcka kostnaden. De ogifta kvinnorna och enkorna uti Bridgewater ingåfvo då till premierministern följande ansökning: »Vi undertecknade enkor och ogifta kvinnor i Bridgewater, i grefskapet Somerset, vända oss till eder, såsom förste skattkammarlord, med bön att ni måtte godtgöra den orättvisa vi lidit. Man har ålagt oss en skatt hvilken vi anse olaglig; den är upptagen för att bekosta en undersökning i afseende på valrätten, men då vi ingen valrätt ega, angå oss icke de lagliga eller olagliga åtgärder som äro föremål för denna undersökning.» Det enda svar de erhöilo på denna klagan var att inrikes statssekreteraren för dem uttryckte sin ledsnad öfver en händelse som måste betraktas såsom ett undantagsförhållande, men hvilken det icke stod i hans makt att förändra, emedan den hvilade på en laglig grund. »På parlamentet ensamt», så slöt Bright sitt anförande, »faller följaktligen ansvaret för denna orättvisa, och parlamentet är skyldigt att afhjelpa den.»

Icke det minst märkvärdiga i denna debatt var den beslutsamhet med hvilken flere af det konservativa partiet, som nu sitter vid makten, uttalade sig för reformen. »Jag har ännu icke röstat för denna åtgärd», sade sir George Ward Hunt, den nu varande amiralitetslorden, »derföre att jag anser hvarje reform endast böra med svårighet beviljas. Det är också sällan några förslag som komma från den sidan af huset erhålla mitt understöd (skratt), men detta förslag skall ha min röst, emedan jag blifvit öfvertygad om dess rättvisa. Sedan jag lugnt och noggrant pröfvat saken, har jag funnit att den känsla som uppreser sig mot billen har sin grund i gamla fördomar och är stridande mot billigheten.»

Lord John Manners, J. W. Henley och sir George Jenkinson yttrade sig alla med

stor värme för förslaget. Ingen är afundsjukare än jag om denna kammars rättigheter, yttrade den försnämde, men att påstå att kvinnorna, endast derföre att de äro kvinnor, äro ovärdiga att utvälja dess medlemmar, synes mig vara att tillmäta sig en öfverlägsenhet som jag icke anser berättigad. Henley erkände att han hittills röstat emot billen, men sedan han på nära håll sett resultatet af den kommunala valrätt man inrymt kvinnorna, fann han intet skäl att vägra dem deltagande i parlamentsvalen, der deras inflytande, såsom öfver allt annorstädes, skulle blifva nyttigt och välgörande. De franska radikalerna bestridde kvinnans rösträtt, »men», tillade han, »vi äro icke och vilja icke vara några revolutionärer, och jag finner deri ett ytterligare skäl att bevilja den». Sir George Jenkinson anmärkte att kvinnorna ofta förvalta sin egendom bättre än männen, och han såg intet skäl hvarföre icke denna egendom skulle få vara representerad. Kvinnorna kunna nu med skäl säga att männen monopolisera lagstiftningen, att de sjelfva äro underkastade lagar på hvilkas stiftande de icke hafva någon inflytelse: de vädja nu till mennens rättvisa, och i ett britiskt parlament kan deras fordran icke blifva ohörd. En annan talare, dr Lyon Playfair, erinrade om den rörelse som går genom hela Europa för att utvidga kvinnornas rättigheter; den engelska lagstifningen sysselsatte sig oupphörligt med att undanrödja de orättvisor som drabbade dem, och universiteten hade nyss för dem öppnat sin undervisning och sina pröfningar. Dessa eftergifter äro icke en följd af någon agitation å kvinnornas sida, utan deraf att det offentliga samvetet vaknat. Han ville derföre gifva sin röst åt billen.

Sedan den 30 april 1873, då den debatt egde rum af hvilken vi nyss gifvit några utdrag, har underhuset blifvit upplöst och sammansatt genom nya val, i följd af hvilka det konservativa partiet kommit till makten. Det är sant att af de radikala anhängarne af kvinnans rösträtt hafva fyratio eller femtio förlorat sina platser, och bland dem Jacob Bright, men så mycket mer framgång synes förslaget vinna hos den konservativa sidan. Och derpå är i sjelfva verket ingen ting att undra, ty icke allenast lägga männen af denna öfvertygelse en stor vikt vid den historiska rätten, hvilken är gynnsam för reformrörelsen, utan de anse att deras eget parti skall vinna ytterligare styrka, om kvinnorna

blifva rösträttigade, hvartill också erfarenheten af de två sista årens municipala och skolrådsval gifvit full anledning. Vi hafva sett uppgifvet i någon tidning, att i det nya underhuset skola finnas 225 medlemmar, 133 konservativa och 92 liberale, som förklarar sig för saken, samt att icke mindre än 15 af regeringens medlemmar i båda husen äro färdige att understödja den bill som detta år blifvit i underhuset inlemnad af den konservativa ledamoten mr Forsyth, drottningens advokat. Den första läsningen egde rum den 22 sistlidne mars, utan diskussion, såsom vanligt är vid lagförslag som hafva utsigt på ett allvarligt understöd. Den andra läsningen var utsatt till den 23 juni; i det ögonblick då detta skrives känna vi ännu icke utgången. Endast så mycket veta vi af ett yttrande som lord Salisbury nyligen offentlig fälde, att om billen går igenom i underhuset, skall den icke möta något motstånd hos lorderne.

Vi hafva i det föregående sett att Disraeli en gång till förene talat för reformen, men han var då på oppositionssidan och bekämpade en kabinettschef som, med allt erkännande af principen, motsatte sig förslaget antagande för det närvarande. Hvilken ställning Disraeli nu kommer att intaga till frågan, är icke möjligt att förutsäga; väl skall han personligt rösta för billen, och utan tvifvel skola många af hans anhängare följa hans exempel, men en annan sak är, huru vida han såsom chef för regeringen kommer att officiellt understödja saken. Detta senare kan vara tvifvelaktigt, ty i allmänhet pläga de engelska statsmännen icke gerna befatta sig med stora reformfrågor i början af en parlamentsperiod, och dertill kommer den betydande olägenheten, att om billen i år antoges, skulle regeringen nödgas å nyo upplösa underhuset, på det att de nya valbe-

rättigade skulle kunna blifva uppförda på vallistorna. När legislaturperioden lider mot sitt slut skall denna olägenhet icke vidare finnas, och det nu varande kabinettet skall då hafva ett dubbelt skäl att understödja billen, så väl önskan att göra sig behagligt i landet genom att omfatta ett radikalt reformförslag, som för att befästa sin egen maktställning, då kvinnorna visat sig vara gynnsamt stämda för de konservativa intressena. Reformen kan då blifva ett medel att verka på de nya valen och derigenom bibehålla det konservativa kabinettet vid makten.

Man må icke föreställa sig att en sådan utsigt oroar eller nedslår modet hos de liberale, och vi hafva i detta afseende mycket att lära af engelsmännen. I ett verkligt politiskt samhälle såsom det britiska vet oppositionen allt för väl hvad den betyder, för att äflas att genast återkomma till makten; den förstår att bida sin tid och låta sina motståndare arbeta för sig. Vi behöfva endast erinra om huru det gick 1846, då spannmålslagarne afskaffades: oppositionen hade genom sitt ihärdiga arbete förberedt hela reformen, och när den var färdig föll segren såsom ett moget äpple. Endast då när en ministère är bestämdt i vägen för de reformer som ligga representationen om hjertat, eller eljest genom personlig oskicklighet, oförstånd och brist på takt komprometterar landets intressen eller regeringens anseende, behöfver den omedelbart undanrödjas, men i andra fall förlorar oppositionen icke på att vänta. Hvad särskildt beträffar frågan om kvinnans rösträtt i det engelska parlamentet, kan det liberale partiet ganska lugnt se tiden an, ty om saken går igenom under en konservativ regering, hafva de vunnit en dubbel seger: de hafva omvänt sina motståndare och med deras tillhjälp undanröjt en gammal orättvisa.

Nya anspråk på äran af Amerikas upptäckt.

Historien är underkastad en ständig revision. De bäst bestyrkta händelser dragas i tvifvelsmål, och nya urkunder framdragas, som slutligen vederlägga dem. Har det icke för oss alla varit en trosartikel att Columbus var den förste upptäckaren af Amerika, och sedan en närmare bekantskap med de fornordiska sagorna lärt oss att den nya verlds-

delen långt före Ferdinands och Isabellas dagar varit flere gånger besökt af nordiska äfventyrare, har dock ingen bestridt den store genuesaren äran att hafva på vetandets och spekulationens väg kommit till den upptäckt hvartill slumpen ledde Leif Eriksson och hans följeslagare. Andra åsigter hafva emellertid på den allra sista tiden börjat göra sig gäl-

lande, och en fråga är för närvarande under diskussion, hvilken ger ett intressant exempel på den ovisshet som de bäst intygade fakta äro underkastade. Vi hafva trots det värdt att i korthet redogöra för den undersökning som för närvarande föregår i Frankrike angående möjligheten deraf att en man vid namn Jean Cousin redan några år före Columbus framträngt till Brasilien, och att det var på erfarenheterna från denna resa som Columbus bygde första planen till sin upptäcktsfärd. Äfven om Cousin's anspråk skulle af den historiska kritiken blifva underkänt, så äro de omständigheter under hvilka det uppstått så märkvärdiga att vi icke frukta att med berättelsen derom för en stund sysselsätta våra läsare. Vår framställning på följande sidor är sammandragen efter några föredrag som professor Paul Goffarel denna vår hållit vid den litterära fakulteten i Dijon.

Af alla folk som i förlitande på kompassen vågade sig ut på långväga sjöresor och modigt trotsade oceanens faror är det intet som seglat längre och dristigare än innevänarne i den franska sjöstaden Dieppe. Denna stad var i slutet af 1400-talet på en gång Frankrikes största handelshamn och dess förnämsta arsenal; dess köpmän voro lika så företagssamma som dess fribytare djerfva, och de syntes hafva tagit i arf en god del af sina normandiska förfäders oförskräckthet och äfventyraranda. Under fjortonde seklets krig med England voro de Frankrikes bästa matrosor och gjorde mer än en gång strandhugg på de britiska kusterna. Såsom djerfva fiskare förföljde de hvalarne långt ut på öppna hafvet, och mer än en gång läto de i sin ifver föra sig af stormarne på ofantliga afstånd. De voro också dristiga upptäcktsresande och besökte i denna egenskap företädesvis Afrikas kuster. Bearbetningen af elfenben, hvarpå Dieppe länge innehade utslutande privilegium, är ett bevis på stadens urgamla handel med de afrikanska områden hvarifrån detta dyrbara råämne hemtas.

I följd af sina strider, fiskeriföretag och upptäcktsresor hade de dieppeska sjömännen förvärfvat ett högt anseende i Frankrike och hela Europa, och så snart det blef fråga om någon äfventyrlig expedition, begaf man sig till Dieppe för att rekrutera sin besättning eller förskaffa sig erfarna lotsar. De senares rykte blef i synnerhet hedrande, sedan en lärd prest, abbé Descaliers eller Desceliers, hade med understöd af de förnämsta borgarena an-

lagt en verklig navigationsskola, der eleverna fingo en efter den tidens förhållanden ganska god teoretisk grundläggning, för att sedan på egen hand skaffa sig den praktiska skickligheten. Denna Descaliers var född omkring år 1440; han inträdde i det andliga ståndet och fick anställning vid en af kyrkorna i staden. Han studerade med förkärlek matematiken och i synnerhet astronomien. Hafvets grannskap och innevänarne lefnadsyrke väckte hos honom den tanken att till sjöfartens bästa använda sin älsklingsvetenskap och att ställa sina ovanliga insigter till förfogande åt alla dem som deraf ville draga fördel. Han hade uti detta patriotiska företag en sådan framgång, och ett så stort antal lärjungar strömmade till hans skola, att stadens innevänare sammansköto penningar för att skaffa honom böcker och instrument, och han erhöll frihet från de presterliga förrättningarna, för att mera ostörd kunna egna sig åt sin undervisning.

Hans älsklingslärjunge, liksom mästaren bördig från Dieppe, kallade sig Jean Cousin; han tillhörde en af landets mera ansedda familjer och hade ända ifrån sin ungdom egnat sig åt sjömansyrket. Ömsom sjöman och soldat, hade han utmärkt sig i en strid mot engelsmännen och såsom sjöman gjort sina lärospån på långa och farliga resor till de afrikanska kusterna. Det var år 1488; de stora krigen mot England voro slutade, och Ludvig XI hade med undertryckandet af feodalherrarnes oroliga äflan likaledes satt en gräns för de borgerliga oroligheterna. Den utrikes handeln uppblomstrade på nytt; vid ryktet om portugisernes upptäckter i Afrika och tanken på de nya världar som uppläto sig för köpmännens vinstbegär kom det liksom en ny anda öfver Dieppe's handel. Några af stadens rikaste köpmän slöto sig till samman och föreslogo Jean Cousin att gå ut på en upptäcktsresa; han skulle beträda samma väg som hans landsmän redan uppröjt, och söka att med begagnande af deras erfarenhet förekomma portugiserne i upptäckten af vägen till Ostindien. För detta ändamål borde han med den tidens ofullkomliga farkoster, knappast däckade, illa riggade samt öfverlastade med segel och onyttigt tågverk, passera eqvatorn och trotsa de strömsättningar som ännu i dag göra ett anlöpande af den afrikanska kusten så besvärligt. Men Cousin kände ingen tvekan: han var då i sin mannaålders fulla kraft och sina förhopp-

ningars blomma, han kunde räkna på sin besättning, och af sin lärare Descaliers hade han erhållit ganska omfattande anvisningar. Han mottog derföre de dieppeska skeppsredarnes uppdrag och afseglade under loppet af det förenämnda året; datum för hans afresa kan icke närmare bestämmas, ty minnet af denna resa har endast blifvit bevaradt genom traditionen.

Aldrig hade en sjöexpedition varit rikare på oväntade resultat. Descaliers hade gifvit sin elev det rådet att så mycket som möjligt hållna öppna sjön och draga fördel utaf dess vindar, samt att icke styra för nära kusten, för att undvika de stormar som alltid herska i dessa nejder, och för att icke stöta på sandbankarne och klipporna, hvilka äro så talrika på dessa kuster. Jean Cousin tog dessa visa råd väl i akt. När han uppnått höjden af Azorerna, drogs han af en hafsström i vestlig riktning och kom till ett okänt land nära mynningen af en ofantlig flod. Han tog denna nya kontinent i besittning, men som han hvarken hade en tillräckligt talrik besättning eller materiella hjälpmedel för att grunda ett nybygge, begaf han sig å ny till sjös. I stället för att återvända kortaste vägen till Dieppe för att aflägga räkenskap för sin upptäckt, kryssade han i sydostlig riktning, uppnådde södra Afrika, upptäckte den udde som allt framgent bibehållit namnet Cap des Aiguilles, tog noga reda på ställena och deras läge, styrde åter mot norr längs Congo- och Guineakusten, der han utbytte sina handelsvaror mot landets, och återkom under loppet af 1489 till Dieppe.

Sådan var Cousin's resa. Frågan, är om han under den förra delen af den samma, såsom omedelbar föregångare till Christofer Columbus, på den amerikanska kontinenten upptäckte Brasilien och Amazonfloden, och om han under fortsättningen af sin expedition såsom Vasco di Gama's förelöpare varit på vägen att omsegla Afrikas södra spets samt anvisat vägen till Ostindien. Om dessa anspråk äro grundade, är det en icke ringa ära för Frankrike att hafva gifvit lifvet åt den som upptäckte Nya världen och derigenom gaf en så enorm utsträckning åt människans valde öfver jorden. Här skola vi emellertid endast sysselsätta oss med den första frågan, nemligen om den verkliga eller inbillade upptäckten af Amerika.

Vi vilja då i första rummet höra invändningarna. Den viktigaste bland dem är sak-

naden af hvarje autentiskt intyg om denna Cousin's resa; det fins ingen officiel urkund att bestyrka berättelsen, och det enda minne af Cousin's upptäcktsfärd som kommit till våra dagar innehålles i en mot slutet af 1700-talet utgifven bok af Desmarquets, kallad *Mémoires chronologiques pour servir à l'histoire de Dieppe et de la navigation française*, Paris 1785. Arbetet är föga kritiskt, fullt af misstag och slarf, men det är grundadt på officiella urkunder, som varit förvarade i franska amiralitetet och stadshuset i Dieppe, och felen röra snarare detaljerna än det hela. Ända till dess att andra urkunder komma i dagen är detta verk den enda källan till historien om Jean Cousin's upptäcktsresa och följaktligen underkastadt allehanda tvifvelsmål. Dieppe's innevånare påstå emellertid att Cousin efter de gamla normandiska sjöfarandes vana hade till amiralitetskansliet inlemnadt en skriftlig berättelse om sin expedition, men att denna blifvit, jemte alla öfriga handlingar hvilka sedan mer än trehundra år till baka bevarades i arkivet, förstörd vid stadens bombardement af engelsmännen 1694 och den brand som deraf förorsakades. Att Dieppe's arkiv detta år förstördes genom en eldsvåda, är ett historiskt faktum, och Cousin's reseberättelse har utan tvifvel uppbrunnit liksom alla de öfriga. Men framtiden har mer än en öfverraskning i förvar åt oss: hvarje dag framleta forskarne, särdeles i de aflägsna provinserna, bortglömda urkunder, och historien modifierar sig derefter. Det är icke omöjligt att ett okänt manuskript en dag framkommer ur något gammalt stadsbibliotek eller någon sakristia, hvarest det, betäckt af dam, slumrat under sekler, och den forskare vi här följt saknar icke hopp att man en gång skall finna någon afskrift af Cousin's ursprungliga reseberättelse.

En annan invändning är den att det icke fins något skäl hvarföre Cousin, som hade i uppdrag att kryssa längs Afrikas kust, skulle hafva vågat sig så långt åt vester att han kommit in i Golfströmmen, som skulle hafva kastat honom på Brasiliens kust. Men härpå svaras att de dieppeska sjömännen sedan lång tid till baka voro bekanta med de afrikanska farvattnen, kände alla deras faror, i synnerhet när det blåste nordvestliga vindar, och voro angelägna att undvika dem. Portugiserne, med hvilka de voro i ständig beröring, hade styrkt dem i deras farhågor, och det var, så att säga, en tradition hos alla lot-

sarne i Dieppe, att man för att kunna angöra de afrikanska kusterna måste hålla öppna sjön ända till höjden af den punkt der man önskade landa. Det var således icke underligt att Cousin stälde sig de allmänna föreskrifterna till efterrättelse, och att han, som hade för afsigt att gå betydligt längre i söder än hans landsmän hade för vana att göra, satte sin kurs så vestligt att han utan att ana det kom in i Golfströmmen, åt hvars lopp han öfverlemnade sig. Häri är ingen ting osannolikt: Cousin hade i detta fall helt enkelt följt sina föregångares exempel och dragit fördel af en strömsättning i hvilken han händelsevis råkat in.

En tredje invändning är af helt modern beskaffenhet och rör Cousin's lärare, abbé Descaliers. En italiensk lärde har till det franska sjöarkivet aflemnat en karta, som är uppgjord 1550 af abbé Pierre Descaliers. Men nu veta vi redan att Descaliers var född 1440; han skulle då när denna karta författades hafva varit 110 år gammal, och vid den åldern har man vanligen icke de själsförmögenheter som fordras för ett sådant arbete. Om således Descaliers författade kartor 1550, var han icke född 1440 och kunde icke 1488 gifva lektioner åt Jean Cousin. Men om läraren vid denna tidpunkt icke gaf någon undervisning, kunde icke heller lärjungen hafva af den samma begagnat sig, och traditionen är följaktligen falsk. Denna invändning synes vid första påseendet ovederlägglig. Emellertid låter det tänka sig att det funnits två abbéer med samma namn, och för öfrigt är det möjligt att den karta hvarom här är fråga endast är en kopia af en annan karta, som verkligen blifvit uppgjord af Descaliers, samt att man på kopian satt den ursprungliga författarens namn och årtal, hvilket icke är ovanligt. Det är således ingen ting som hindrar att Descaliers var född 1440, att han varit Jean Cousin's lärare och denne en värdig lärjunge af en sådan mästare.

Återstår ännu en sista invändning. År 1500 hade portugisen Alvarez Cabral, hvilken äfvenledes hade för afsigt att omsegla Afrika och styrt för långt ut på atlantiska oceanen, råkat ut för samma hafsström, och den 22 april samma år kom han i sigte af ett fastland, hvilket han kallade Vera Cruz: detta är det nu varande Brasilien. Han tog landet i besittning för konungens af Portugal räkning, och Dieppe's innevärdare gjorde honom aldrig

denna rätt bestridd; följaktligen har Cousin icke upptäckt Brasilien 1488, tolf år före Cabral. Det är sant att staden Dieppe aldrig afgifvit någon protest, men, liksom fenicierna i forntiden, höllo de sina upptäckter sorgfälligt hemliga, emedan de fruktade för konkurrens, och när händelsevis rivaler började att göra resor till ett land med hvilket de under lång tid underhållit handelsförbindelser, aflägsnade de sig och sökte annorstädes utrymme för sin företagsamhet, i hopp att hålla den bättre hemlig. Dertill kommer att då de hvarken åtnjöto understöd af franska regeringen eller af sina landsmän i konungarikets öfriga hamnar, och de ingen ting annat voro än simpla enskilda affärsmän, kunde det aldrig falla dem in att uppträda i öppen strid mot en främmande potentat eller bestrida honom utöfningen af hans rättigheter, ty i öfverensstämmelse med den tidens föreställningar lupo de då fara att blifva ansedde och behandlade såsom lurendrejare. Ända ifrån år 1493, då påfven Alexander VI i sin okunniga frikostighet hade skänkt konungarne af Castilien och Portugal full besittning af alla de länder som voro upptäckta eller kunde upptäckas mellan Azorerna och Moluckerna, var det klart att hvarje främling som vågade sig på dessa monarkers område, och der frestade lyckan, icke allenast kränkte ett påfligt dekret utan äfven utsatte sig för att behandlas såsom en fribytare, hvilken på bar gerning öfverraskades i förgripelse mot den enskilda eganderätten. I synnerhet portugiserne förfäktade med en lidelsefull ihärdighet denna inbillade rätt: »ehuru detta folk», skriver en samtida författare, »är det minsta på hela jorden, tyckes jorden icke stor nog för att tillfredsställa dess girighet; det tyckes att portugiserne måste hafva insupit stoftet af konung Alexanders hjerta, för att de skulle kunna ådagalägga en så omåttlig äregirighet». Också vågade innevärdarna i Dieppe hvarken för någon af de sina göra anspråk på äran af Brasiliens upptäckt, eller på en gång trotsa det påfliga väldet och den portugisiska sjömakten; de läto följaktligen Cabral i sin monarks namn taga i besittning det land han trodde sig först hafva upptäckt, och åtnöjde sig med att i hemlighet fortfarande draga fördel af dess rikedom.

Vi hafva hört hvad som kan anföras mot den nya åsigten och skola nu lemna ordet åt dess försvarare. Deras argumentation är

ganska bindande, och den sannolikhet de ästadkommit är nästan fullständig.

Den första frågan blir den, huru vida en sådan resa som Cousin's är möjlig; den är det både geografiskt och historiskt. Den dieppeska traditionen är i sjelfva verket bygd endast och allenast på hazarden af en strömsättning, som skulle hafva fört Cousin till den amerikanska kontinenten. Denna ström har sin verklighet: på höjden af Azorerna uppkommer midt i oceanen en verklig hafsström, som tar en vestlig kosa till dess den träffar den brasilianska kusten, vänder sig derefter mot norr, löper längs efter stränderna af Mexikanska viken, går ut genom Bahama-sundet och tar derefter riktningen mot Europa. Det är den bekanta Golfströmmen. Dess vatten är stadigt i en oupphörlig omsättning: det förer med sig ofantliga timmerblock, hela stora trädstammar och massor af rör, hvilka föras framåt med samma hastighet som på en europeisk flod. Ett skepp som råkar in i denna ström behöfver endast låta sig drivas så att säga vind för våg, för att komma från Azorerna till Brasilien. Också känner man nu för tiden så väl styrkan och riktningen af denna flod, att de skepp, till och med ångare, som gå mellan Europa och Brasilien med flit hålla in i denna ström, hvilken besparar dem både bränsle och tid, men å andra sidan sorgfälligt undvika den när de göra sina återresor från Brasilien till Europa. Cousin träffade på honom och öfverlemnade sig åt hans ledning; han anförtrodde sig åt slumpen, som på ett underbart sätt tjente honom och hans följeslagare, och hade ingen betänklighet vid att följa honom, när han kastade sig in i denna nya kosa. Geografiskt taladt är således resan möjlig.

Historiskt är den äfvenledes tänkbar. Portugiserne, och kort efter dem castilianerne, började att utbreda sig öfver alla haf. De voro farliga rivaler för Dieppe-folket, ty konungarne i dessa båda riken togo en direkt del i dessa expeditioner och uppmuntrade dem, när företagen icke utgingo från dem sjelfva. Men för Dieppe var handeln en fråga om lif eller död: på främlingarnes konkurrens måste detta samhälle svara med en ännu större och djerfvere företagsamhet. Dieppe's sjömän hade icke svikit sitt gamla rykte, och sålunda förklarar den expedition som utrustades af några bland stadens köpmän, och för hvilken de satte Jean Cousin i spetsen.

Men nu kommer det märkvärdigaste. Cou-

sin's närmaste man var en castilian vid namn Pinzon. Afundsjuk på sin kapten hade denne främling försökt att mot honom uppegga besättningen, och Cousin hade behöft hela sin fasthet och vältalighet för att hålla de upproriske i styr. I stället för att straffa förrädaren bibehöll han honom vid hans befattning, men det dröjde icke länge innan han fick anledning att ångra sitt ädelmod. När expeditionen på återresan anlöpte den afrikanska kusten, sände Cousin sin sekond i land för att verkställa handelsbyten; afrikanerne begärde en förhöjning i priset, men Pinzon icke allenast vägrade utan bemäktigade sig med våld de varor hvilka han hade i uppdrag att tillbyta sig. Afrikanerne försökte att återtaga dem och anföllo sjömännen i det ögonblick då de skulle åter inskeppa sig; expeditionen var nära att förolyckas, och de dieppeska köpmännens anseende för redbarhet led ett starkt afbräck på kusten. Pinzon hade således felat mot sin pligt såsom sekond och burit sig illa åt såsom köpman. Efter hemkomsten instämde Cousin honom till stads-huset i Dieppe, der den tiden fans ett råd, hvilket sedan blef amiralitetsdomstolen, och utverkade mot honom en dom, i kraft af hvilken han förklarades ovärdig att tjena i den dieppeska handelsflottan. Pinzon underkastade sig utslaget och begaf sig till baka till Castilien. Men nu är det all anledning att tro, att denna Pinzon är den samma åt hvilken Columbus anförtrodde befälet på ett af de tre fartyg som utgjorde hans lilla flotta, och om så är, sprider sig ett nytt ljus öfver den dieppeska sjömannens upptäckt.

Mellan Dieppe-folket och castilianerne rådde en liflig beröring; matroserne af båda folken voro hos hvarandra ömsesidigt gynnade med vissa företrädesrättigheter, och man har en gammal förordning af 1364 som fritager castilianerne från skyldigheten att betala fyravgift vid inloppet till Dieppe's hamn. De båda nationernas sjöfolk hade under de gemensamma striderna mot engelsmännen under Carl V:s och följande regeringar lärt att ömsesidigt värdera hvarandra, och vänliga förbindelser hade allt sedan egt rum dem emellan. De dieppeska sjömännen gjorde lycka i Castilien, såsom Robert de Brague-mont, som blef castiliansk amiral, eller Jean de Béthencourt, som erhöll titel af konung öfver Canariöarna under Castiliens öfverhöghet, och castilianerne å sin sida hade i ganska stort antal bosatt sig i Dieppe. Det

hände nästan aldrig att ett dieppeskt skepp gick under segel utan att hafva en tolk eller lots af den andra nationen om bord. Det är således helt naturligt att Jean Cousin till sin närmaste man valde en castilian med högt anseende för sjömanskap.

Å andra sidan erinra vi oss att Columbus hade förlorat allt hopp, då han helt plötsligt träffade de tre sjömännen från Palos, klokt, försigtigt och erfaret folk, som blefvo hans vänner, förtrogne och kort derefter hans följeslagare. Är det nu troligt att dessa tre sjelfviska och beräknande spaniorer läto smitta sig af Columbi högstämda entusiasm? Ingen ting är mindre sannolikt. Det var knappast hänförelsen och det blinda förtroendet till en enda man som på en gång bestämde dessa kalla och förslagna sjömän, utan snarare beräkningen, minnet af en föregående resa samt öfverensstämmelsen i planer och åsigt. Hvilka voro nu dessa tre okända castilianer, som åt Columbus gäfvö det understöd främmande monarker hade vägrat honom? De hette Alonzo Pinzon, Vincent Janez Pinzon och Martino Pinzon; den förstnämde var Cousin's forna underbefälhafvare, hvilken redan sett Nya världen och sannolikt derom ofta samtalat med sina bröder. För att återfinna denna kontinent fattades dem en handlingens man: Columbus framställde sig, och från det ögonblicket voro deras intressen gemensamma.

Hvad som ännu bättre än allt annat synes bevisa Alonzo Pinzon's äldre bekantskap med en annan verldsdel var hans uppförande under resan. Ehuru han stod under amiralens ordres, effer som Columbus af den castilianska kronan mottagit investituren på sina framtida upptäckter, handlade Pinzon alltid på sitt eget vis, och Columbus rådfrågade i alla förefallande svårigheter ständigt Alonzo Pinzon, såsom hans son öppet erkänner i den lefnadsteckning han lemnat öfver sin fader. Columbus hade rest till sjös hela sitt lif och behöfde icke inhemta upplysningar af någon annan, och hade det varit fråga blott om att rådslå, skulle Columbus säkert hafva kallat sin löjtnant om bord på sitt eget skepp; men nu infann han sig ofta på det andra fartyget, stängde sig hela timmar inne till sammans med sin föregifne underordnade, meddelade honom sina kartor och företog ingen ting utan att hafva rådfrågat honom, — man skulle hafva sagt att amiralen snarare behöfde Pinzon's minnen än hans insigter. När Pinzon vid flere tillfällen yrkade på att man skulle

kryssa i sydvestlig riktning för att finna land, ser det ut såsom om han erinrade sig den stora eqvatoriala hafsströmmen och ville återfinna den för att öfverlemnna sig åt dess ledning. Under den stora rättgång som efter Columbi död uppstod mellan hans son Diego och castilianska kronan intygade tio vitnen att amiralen frågade Pinzon om han höll riktig kurs, och att Pinzon alltid svarade nekande, ända till dess att man började styra mot sydvest. Columbus handlade lik en man som går i drömmen, och Pinzon såsom den der sökte återfinna en väg hvilken han förr befarit: han var så öfvertygad, så säker på sig sjelf, att Columbus slutligen gaf honom rätt. Några dagar derefter landade man vid San Salvador.

Alonzo Pinzon var således snarare en bundsförvandt än en underordnad. Den 6 oktober, då den modlösa besättningen häftigt yrkade på att man skulle vända om, och Columbus kallat de andra befälhafvarne om bord för att fatta ett afgörande beslut, var det Alonzo Pinzon som tog till ordet och återgaf tillförsigten åt de nedslagna sjömännen. Det fans utan tvifvel i denna fasta vilja och detta oryggliga beslut att hålla samma kosa någon ting annat än en blott nyck eller en lycklig hårdnackenhets. Denna upprepade försäkran att man snart skulle upptäcka land hvilade icke på en simpel gissning; Pinzon skulle icke hafva handlat annorlunda, om han varit säker på tillvaron af ett fastland, och att han var det bevisade utgången af resan.

Hans vidare uppförande efter upptäckten bevisar nästan ovederläggligt att han handlade efter en uppgjord plan. Först öfvergaf han Columbus, liksom om han icke vidare kunde uthärda att stå under hans befäl, och under 40 dagar upptäckte han på egen hand en mängd öar. Sedan han genom en slump åter sammanträffat med Columbus, försökte han för andra gången öfvergifva honom, för att först till Europa öfverföra den lyckosamma nyheten. Man har påstått att afund dertill eggade honom; utan tvifvel ingick denna bittra känsla till en del i hans uppförande, men troligen var harmen öfver att endast i andra rummet njuta äran af en äldre upptäckt den starkaste bevekelsegrunden till hans handlings sätt.

Nu kan man visserligen säga att den Pinzon som tjenstgjorde under Columbus kunde vara en helt annan person än den som reste med Jean Cousin. Men det var år 1489 som

den senare hade blifvit skymfligt bortskickad från Dieppe, och två och ett halft år senare gick Columbus med sin lilla eskader till sjös; Pinzon hade således haft lagom tid att återvända till Castilien, träffa aftalet med sina bröder och förbereda den nya expeditionen. Utan att fästa vidare vikt vid namnens likhet, ehuru redan den saken icke är så litet bevisande, måste vi anmärka att likheten i karakterer är afgjord: samma stolthet, öfverdåd och dubbelhet, men också samma fasthet och ihärdighet på båda sidor. Om således både tidsföljd, namn, karakterer och öfriga omständigheter sammanträffa till att ådagalägga identiteten mellan de båda personerna med namnet Alonzo Pinzon, synes den i Dieppe gängse traditionen hvilat på en ingalunda dålig grund.

Till äfventyrs kan det invändas, att om Pinzon verkligen upptäckt Amerika före Columbus, skulle han vid den process som uppstod efter amiralens död hafva uppträdt med anspråk på erkännande af en sådan förtjenst. Men nu hade, såsom vi nyss sågo, Pinzon på ett skymfligt sätt blifvit bortjagad från Dieppe; det var då sannolikt att han icke ville hafva denna dåliga affär känd i Spanien och utsätta sig för den ytterligare skymfen att blifva offentligt vederlagd af Dieppe-männen, om han för sin egen person gjorde anspråk på utmärkelsen att först hafva upptäckt det nya landet.

Också voro resorna till Brasilien ett slags ärf tillhörighet i Pinzon's familj; år 1499 företog Alonzo's brorson, Vincent Janez Pinzon, på egen bekostnad en expedition till Amerika, och styrde sin kosa just mot samma punkt på kusten som Jean Cousin i sällskap med sin castilianska underbefälhafvare anses hafva upptäckt 1488, d. v. s. den brasilianska kuststräckan mellan Pernambuco och Amazonflodens utlopp. Om det var af en ren slump eller med full afsigt som han styrde kurs just på denna punkt, har icke blifvit bekant. Utan tvifvel ville Janez Pinzon för egen del draga nytta af sin farbror Alonzo's anvisningar. Hans resa var lycklig: den 20 januari 1500, förr än Cabral, hvilken man vanligen tilldelar äran af denna upptäckt, angjorde han ett land som han kallade Santo Maria de la Consolacion, hvarefter han kryssade längs kusten och utforskade Amazonflodens utlopp. Samma år afseglade, likaledes från Pinzonfamiljens fädernestad Palos, en af deras matrosar, Diego de Lepe, som under-

sökte Orenocoflodens utlopp och sträckor af Paria-kusten. Det fans således i Palos, i bröderna Pinzon's familj och deras närmaste omgifning, en verklig tradition, hvars ursprung går till baka till Jean Cousin's sekond. Till en del erkändes också af kronan Castilien denna familjs anspråk på upptäckten af Amerika, då Carl V år 1519 utfärdade dess adelsbref och gaf den ett vapen med tre i öppen sjö seglande caraveller samt en hand, som pekade mot en af vildar uppfylld ö.

Till dessa personliga bevis skulle ännu kunna läggas ett annat, ehuru af underordnad betydelse. I det inre af kyrkan Saint-Jean i Dieppe, som byggdes af den namnkunniga skeppsredaren Jean Ango, förekomma tre skulpterade grupper, af hvilka en föreställer indianer, en annan afrikaner och en tredje sydamerikaner. Man kan i dessa vildar, som äro nakna med undantag af en gördel och en fjedertofs, och dessa qvinnor, som äro klädda i ett slags krage af fjedrar och hålla palmsblad i händerna, icke undgå att igenkänna den brasilianska typen. Det är icke tänkbart att bildhuggaren skulle hafva så ytterst troget återgifvit icke blott de minsta detaljerna uti klädseln utan äfven sjelfva ansigtsbildningen, om han icke hade haft en ganska nära kännedom om det land hvars innebyggare han så träffande afbildade. Staden Dieppe's historieskrifvare, Vitet, var den som gaf den första förklaringen af denna basrelief, och det var icke svårt för honom att bevisa, att den stolta grundläggaren af denna minnesvård velat på stenen afbildade alla de folk med hvilka han var i beröring. Han drog deraf den slutsatsen att Amerika i allmänhet och Brasilien i synnerhet voro bekanta för Dieppe's innevånare redan före Columbus, samt att icke allenast Cousin's resa var en verklighet, utan att Cousin till och med haft efterföljare. Om nu kyrkan Saint-Jean verkligen hade blifvit anlagd före 1492, så vore detta bevis för Cousin's resa odugligt, men kyrkan är bygd 1530, trettioåttio år efter Columbi upptäckt, och i början af sextonde seklet kastade man sig med en sådan ifver på upptäcktsresor att hela kusten snart var utforskad. Under vissa tiderymder är ett år så långt som ett sekel: en handritad atlas i medicinska fakultetens i Montpellier bibliotek upptager, ehuru den författades få år efter Magelhaen's resor, nästan alla kusterna vid Stilla Hafvet, och en *Ptolemæus* eller jordbeskrifning af 1519, som tillhör stads-

biblioteket i Dijon, beskriver i detalj hela den brasilianska kusten ända till Plata-flodens utlopp. Under de första åren af renaissancen följde händelserna med hastig fart på hvarandra, och de geografiska insigterna fortplantades med underbar lätthet. Jean Ango, eller rättare sagdt hans skeppare, hade upprepade gånger besökt detta nya land, hvilket den tiden trängde sig på alla människors inbillning såsom en outtömlig grufva af rikedomar, och de hemförde från sina resor sällsynheter eller minnen, hvilka bildhuggarne i Dieppe endast behöfde återgifva på sin basrelief. Bilderna i Saint-Jean äro således ett samtida monument, men icke äldre än Amerikas upptäckt.

Det bästa stödet för sannolikheten af Jean Cousin's resor är det stora antalet sjöexpeditioner som utgingo från Dieppe och alla hade Brasilien till sitt mål. Dessa företag följde på hvarandra så tätt och så regelbundet, att man hos de personer som för dem stodo i spetsen måste förutsätta en mycken noggrann kännedom om det land de gälde. Cousin hade visat vägen: hans landsmän följde ifrigt i hans fotspår.

Omkring ett århundrade efter Cousin, är

1582, skref redan en af hans landsmän, La Popellinière, om denne sjöfarande: »Vår fransman, enfaldig som han var, hade hvarken djerfhet eller förstånd att taga de offentliga mått och steg som erfordrades för att betrygga hans planer, lika höga och storsinnade som andras.» Under två sekler lågo mörker och tystnad öfver hans namn, till dess i våra dagar Estancelin och Vitet i sina arbeten öfver Dieppe's historia, samt Margry uti sitt verk om de franska upptäcktsresorna till sjö på 1500-talet, åter framdrogo det i dagen. En annan författare, mr Gravier, liksom Jean Cousin bördig från Dieppe, tillkännagifver just nu i franska tidskrifter att han är sysselsatt med ett arbete om sin landsman. Hvad det slutliga resultatet af sådana undersökningar kan blifva, våga vi icke förutsäga, men om också fransmännens anspråk på berömmelsen att hafva upptäckt Nya världen skulle blifva underkändt af den vetenskapliga kritiken, skola helt visst många och oväntade upplysningar komma i dagen, hvilka nog löna det arbete som på dem nedlägges; redan sjelfva bevisföringen å ena och andra sidan har synts oss ega tillräckligt intresse att motivera ofvanstående redogörelse.

Strödda underrättelser.

De religiösa sekterna i England.

Till den nyare tidens märkvärdigaste företeeser på det religiösa området hör obestriddigen katolicismens oupphörliga kringsiggripande i England. I Tyskland utgick reformationen från de lägre klasserna af befolkningen, och närmast från borgarståndet; i England var det annorlunda: der hade den sitt ursprung från de högre klasserna, ja, kronan sjelf kan betraktas såsom upphof till reformationsverket i 16 århundradet, och liksom då lösslitningen från romerska kyrkan var adelns verk, se vi nu den återgående katolska rörelsen taga sin begynnelse hos de högre lagren i samhället, för att småningom tränga ned ända till de lägre folkklasserna.

Den engelska protestantismen innesluter i sitt sköte en stor mängd kyrkor, hvilka så väl till grundsatser som inrättning äro ganska skiljaktiga sins emellan, och icke alltid mot hvarandra inbördes iakttaga den fördragssamhet som hvar och en särskildt predikar för sina anhängare.

Första rummet intager hvad som kallas *The Established Church* eller *Church of England*; hon är en fullständig statskyrka. Hennes lärosatser finnas temligen fullständigt angifna i de bekanta 39 artiklarne; i allt väsentligt står hon ännu kvar på Calvins grund. Emellertid har bland de engelska teologerna en märklig skiljaktighet gjort sig gällande i tolkningen af dessa artiklar, som gifvit upphof åt två hufvudriktningar. Den ena af dem, som synes närma sig till katolicismen, betecknar man såsom högkyrka (*High Church*) eller *Ritualist*, under det att den andra som kallas *Low Church*, eller lågkyrka, strängt håller sig inom de af den genöveska reformatorn uppdragna gränserna. Den fördragsamhet som visas mot högkyrkans papistiska ceremoniel har redan föranledt ett stort antal af lågkyrkans tjänare att helt och hållet bryta med statskyrkan.

Att utvidga grunden för *The Established Church*, och öppna ett större utrymme för dess medlemmars personliga meningar, kan

betecknas såsom syftet hos en nuans af den samma, hvilken plägar kallas *Broad Church*, och hvars liberalitet i fråga om dogmerna i de strängt rättseendes ögon gäller såsom rationalism.

Den anglikanska kyrkan regeras af erkebiskopar och biskopar, hvilka af drottningen utnämnas på förslag af kronans främsta minister. Erkebiskopen af Canterbury, som är engelska kyrkans Primas, åtnjuter af staten ett underhåll af 15,000 pund st. Till den anglikanska kyrkan bekänner sig ungefär halfva befolkningen i England och Wales; Skotland har sin egen kyrka, och i Irland, hvarest katolicismen är herskande, fins det icke längre någon statskyrka.

Den andra hälften af den engelska befolkningen sönderfaller i en stor mängd sekter, af hvilka vi här endast kunna anföra de förnämsta: kongregationalister eller oberoende, wesleyanska metodister, baptister, presbyterianer, unitarier, iruingianer, svedenborgare, herrenhutare eller måhriska bröder, *The Free Christian Union*, sandermanianer, campbellianer, sekularier och qvåkare.

Hvar och en af dessa sekter delar sig åter i särskilda underafdelningar; så räkna endast wesleyanerne sex undersekter eller kongregationer. Ett visst antal af bisekterna erkänner moderkyrkan, men flertalet icke. De äro alla fullkomligt oberoende af staten och lefva af sina egna tillgångar.

Det faller af sig sjelft att den katolska kyrkan räknar ett stort antal anhängare i England, hvilka, liksom de protestantiska dissenters, alls icke stå i någon beröring med staten. Ehuru fullständig religionsfrihet är rådande, har dock regeringen vid flere tillfällen tagit ett slags befattning med den protestantiska gudstjensten i kyrkan Saint-Albans, Holborn, der det råder en omätlig lyx med korsångare, musik, rökelse, mess-skrudar och dylikt, som stöter alldeles för mycket på katolicism. Denna kyrka, som i sig sjelf är ganska rik, lockar företrädesvis medlemmar af den fashionabla sällskapsverlden, som finna den vanliga anglikanska gudstjensten alldeles för torftig och prosaisk.

Bland de så kallade *Advanced Religionists* urskiljer man deister, *independent religious reformers* m. fl. Det fins en sekt som kallar sig *The peculiar people*, som anser sig för Gudssärskildt utkorade folk och utmärker sig derigenom att dess medlemmar äfven vid de svåraste sjukdomsfall aldrig rådfråga läkare eller

begagna läkemedel, utan endast böner, som hjälpa dem äfven i deras timliga svårigheter. Mindre sekter förbigå vi, såsom spiritualister, mormoner och *shakers*.

Hvar och en af dessa sekter har sin egen samlingsplats och dessförutom sina agenter, motsvarande våra kolportörer. Bland dem må nämnas *The Bible Mission* och *The Open air Preachers*. Det förra samfundet använder en stor mängd qvinnor till att sprida sina biblar och småskrifter, hvilka de kostnadsfritt utdela till de förbigående. Dessa handtlangare kalla sig sjelfva och kallas af andra, »paradisets portar»; man träffar dem i omnibusar, jernvägsvagnar, offentliga förlustelseanstalter, och i sjelfva teatrarne.

En genom oegennyttia, vältalighet och moraliskt mod utmärkt man håller sedan 1870 om hösten regelmessiga församlingar, särdeles om söndagarne, i Saint George's Hall, Regent-Street, en stor offentlig lokal, som eljest begagnas till teater eller danssal. Mannen är Reverend Vaysey, förut anglikansk pastor i Healandh. För sina frisinnaade tänkesätt blef han afsatt från sitt embete och begaf sig derefter till London, hvarest han inom kort tid gjorde så många proselyter bland den mest intelligenta och upplysta delen af befolkningen, att till och med den stora Saint George's Hall är för liten för de menniskomassor som ditströmma för att höra hans föredrag. Vaysey's dogmatiska öfvertygelser äro väsentligen de samma som Renan's.

En annan icke mindre märkvärdig och icke mindre populär predikant är Rev. Spurgeon, hvilken på kort tid genom enskilda insamlingar varit i stånd att uppbygga hvad han kallar sitt »tabernakel». Hans predikningar äro alltid snillrika och gripande, men derjemte ofta mycket lustiga, ty när han kommer orätt i ifvern går han ned från predikstolen och börjar med stora steg, samt under ifrig gestikulation, promenera fram och till baka på ett slags estrad, och han kryddar sin framställning med ganska djerfva uttryck, till och med svordomar.

Innehåll:

	Sid.
Den politiska qvinnomancipationen i England	401.
Nya anspråk på äran af Amerikas upptäckt	408.
Strödda underrättelser:	
De religiösa sekterna i England	415.

Stockholm,

tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag, 1874.